

ต้นทุนผลตอบแทนของเกษตรกรผู้ปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือในเชิงเศรษฐกิจและสังคม

สุภาวดี ขุนทองจันทร์¹

บทคัดย่อ

พริกพื้นเมืองหัวเรือเป็นพืชเศรษฐกิจที่ช่วยสร้างงานสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี การจัดการต้นทุนที่ดีจะทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น การวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดจากการปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือ จังหวัดอุบลราชธานี และ (2) เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือ จังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือเกษตรกรผู้ปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือ จำนวน 150 คนในรอบปีปลูก 2557 ระยะเวลาของการศึกษา 8 เดือน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้ในเชิงพรรณนาสถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน ผลการศึกษาพบว่า (1) ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นมากที่สุดคือ มีการจ้างงานในชุมชน ($X\bar{X} = 4.19$) รองลงมาสภาพเศรษฐกิจของชุมชน ความเป็นอยู่ดีขึ้น ($X\bar{X} = 4.06$) และ (2) เกษตรกรมีรายได้จากการปลูกพริก 47,811.53 บาทต่อไร่ ต้นทุนการปลูก 29,509.29 บาทต่อไร่ กำไรสุทธิ 18,302.24 บาทต่อไร่ ดังนั้นเกษตรกรมีกำไรจากการปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือ พริกพื้นเมืองหัวเรือจึงเป็นพืชเศรษฐกิจในพื้นที่ซึ่งช่วยให้ชุมชนมีรายได้ มีความเป็นอยู่ดีขึ้น หน่วยงานภาครัฐในระดับท้องถิ่นควรเร่งส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือดำเนินการตามมาตรฐานการปลูกพริกแบบปลอดภัยของกรมวิชาการเกษตร เพื่อยื่นขอใบรับรองมาตรฐานการปลูกแบบปลอดภัย เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบันที่เรียกร้องมาตรฐานของอาหารและสิ่งปรุงแต่งอาหาร ให้มีความปลอดภัยซึ่งจะช่วยสร้างอาชีพอย่างยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ: 1. ต้นทุนและผลตอบแทน 2. ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจและสังคม.

3. พริกพื้นเมืองหัวเรือ.

¹ อาจารย์ ดร.ประจำสาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน จังหวัดนครราชสีมา อีเมล supawadee.khunthongjan@gmail.com

Economic and Social Cost and Investment Return of Huarue-Chili Agriculturist in Ban Huarue

Supawadee Khunthongjan²

Abstract

Huarue chili, which is known as industrial crop, helps generate income to all agriculturists in Ubon Ratchathani province. For more investment return a well-planned management of cost is expected. The purposes of this research were (1) to study economic and social investment return of Huarue chili, Ubon Ratchathani province and (2) to analyze cost and investment return of cultivating Huarue chili. The sample was 150 Huarue-chili agriculturists who cultivated chili in 2014. The study took 8 months to study. The tool employed in this study was questionnaire that later was analyzed by descriptive statistics to find out frequency, percentage, standard deviation, and cost and investment return. The findings were that (1) regarding economic and social benefit employment in community was found the most ($\bar{X} = 4.19$) followed by better economic situation in community and livelihood ($\bar{X} = 4.06$) and (2) chili agriculturist earned 47811.53 baht per rai, namely 29,509.29 baht per rai was for cultivation cost and the left 18,302.24 baht per rai was the net profit. The agriculturists therefore generated income by cultivating Huarue chili or known as industrial crop that has improved the life quality of the locals. Chili agriculturists should be encouraged by the government agency to follow the chili cultivation standard of the Department of Agriculture agency so that they will be able to apply for a safety cultivation certificate. This will help increase food and supplement safety standards to meet consumers' needs, which will also lead to sustainable economy of the community.

Keyword: 1. Cost and investment return. 2. Economic and social benefit. 3. Huarue chili.

² Lecturer in Management Program, Faculty of Business Administration ,Rajamangala University of Technology Isan, Nakhon Ratchasima Email:supawadee.khunthongjan@gmail.com

บทนำ

พริกเป็นพืชเศรษฐกิจอีกชนิดหนึ่งที่ส่งเสริมให้เกษตรกรเกิดรายได้ เพราะพริกเป็นส่วนประกอบของอาหารหลักในวิถีชีวิตของคนไทยมาช้านาน เอกลักษณ์ของพริกคือการมีรสชาติเผ็ด รูปแบบของการบริโภคพริกมีหลากหลายรูปแบบที่สอดคล้องกับสถานการณ์การดำเนินชีวิตของผู้บริโภคในปัจจุบัน อาทิ การบริโภคสด ผลิตเป็นพริกแห้ง พริกป่น รวมถึงผลิตภัณฑ์แปรรูปอื่นๆ เช่น น้ำพริกสำเร็จรูป ซอสพริก เพื่อปรุงแต่งให้อาหารหลากหลายชนิดมีรสชาติดี นวัตกรรมพริกหัวเรือเป็นพริกพื้นเมืองที่มีชื่อเสียงของจังหวัดอุบลราชธานี “หัวเรือ” เรียกตามตำบลที่เป็นแหล่งกำเนิดคือตำบลหัวเรือ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นแหล่งปลูกพริกพื้นเมืองที่มีประวัติมานาน จากการลองผิดลองถูกของเกษตรกร การร่วมกันพัฒนาสายพันธุ์ในพื้นที่ ที่ต้องการสร้างทางเลือกของการมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นให้กับครัวเรือนมากกว่าการปลูกข้าวแต่เพียงอย่างเดียว พริกหัวเรือเริ่มมีชื่อเสียงมากขึ้น จากการจัดประกวดพริกของจังหวัดอุบลราชธานี ทำให้พริกหัวเรือชนะการประกวดเพราะมีเอกลักษณ์ด้านรสชาติที่เผ็ด และการมีผลใหญ่ สีแดงสด จากนั้นเป็นต้นมาพริกหัวเรือก็ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นจากผู้บริโภคและผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดอุบลราชธานีและในภูมิภาคอื่นๆ ทำให้เกษตรกรหันมาปลูกและขยายพื้นที่ปลูกเพิ่มมากขึ้น เพราะนอกจากสร้างงานสร้างรายได้แล้ว ประโยชน์ที่เกษตรกรได้รับการปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือคือ ความพึงพอใจในอาชีพ และการมีเป้าหมายร่วมกันระหว่างเกษตรกรผู้ปลูก การช่วยเหลือเกื้อกูลกันในระบบการผลิตและการตลาดในลักษณะร่วมเป็นเครือข่ายของเกษตรกรผู้ปลูกพริก

ในปีปลูก 2557 เกษตรกรผู้ปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือ มีจำนวน 2,876 ราย (Ubon Ratchathani Provincial Agriculture, 2014: 1) พื้นที่ปลูกอำเภอเมืองอุบลราชธานี เชื่องใน วารินชำราบ ม่วงสามสิบ และเหล่าเสือโก้ก ซึ่งเมื่อเกษตรกรเริ่มปลูกในปริมาณที่มากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคที่มาจากการลงทุนทั้งสถานการณ์ทางการผลิตและสถานการณ์ทางการตลาดที่ต้องมีการลงทุนทางด้านปัจจัยการผลิต การวางแผนการผลิต อีกทั้งการเพิ่มขึ้นและลดลงของราคาก็ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับฤดูกาลและความต้องการปริมาณพริกในแต่ละช่วงเวลาโดยเฉพาะเมื่อพริกจาก สปป.ลาวได้เข้ามาสู่ตลาดมาก โดยผ่านด่านศุลกากรพิบูลมังสาหารและเป็นพริกที่มีราคาถูกกว่า 2-3 บาทต่อกิโลกรัม (Nimnau, Interview, August 14, 2015) จุดนี้กลายเป็นความเสี่ยงที่เกษตรกรผู้ปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือต้องเผชิญกับสภาพการแข่งขัน ดังนั้น แนวทางที่เกษตรกรจะแข่งขันได้คือต้องรู้จักวางแผนปลูกพริกหัวเรือในเชิงพาณิชย์ ด้วยแนวทางการคาดการณ์แนวโน้มของตลาด ช่วงเวลาเก็บเกี่ยวที่ไม่ตรงกับพริกที่ปลูกในพื้นที่อื่น เพื่อไม่ให้ผลผลิต

ออกมาชนกันหรือหากเสี่ยงไม่ได้ต่อปัญหาดังกล่าวก็ต้องลดต้นทุนในการผลิตในส่วนที่ลดได้ แต่คงไว้ซึ่งคุณภาพในลักษณะการมีเอกลักษณ์และการรักษาเอกลักษณ์ความพิเศษไว้จึงจะสามารถแข่งขันกับพริกที่มาจาก สเปน.ลาวได้

นอกจากนี้เกษตรกรยังต้องสร้างขีดความสามารถในการผลิต และตัวชี้วัดความสามารถคือการบริหารจัดการต้นทุนในการผลิตแต่ยังคงไว้ซึ่งคุณภาพ จะทำให้เกษตรกรผู้ปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือ มีอาชีพอย่างยั่งยืนในการรักษาเอกลักษณ์คุณภาพของพันธุ์พริกไว้ได้ ปัญหาการผลิตพริกของเกษตรกรส่วนใหญ่ที่พบคือ การมีต้นทุนสูงขึ้น ขาดการบริหารจัดการที่ดี มีการใช้สารเคมีในกระบวนการผลิตพริกที่มาก ไม่ทำตามคำแนะนำของนักวิชาการเกษตรอำเภอหรือจังหวัด โจทย์ที่ทำหาคือหากเกษตรกรไม่มีการปรับวิธีการผลิต ก็คงไม่สามารถอยู่ในระยะยาวได้ ดังนั้นเกษตรกรต้องเตรียมรับมือและสร้างภูมิคุ้มกันในวิถี การผลิต วิธีการตลาดให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต และสิ่งที่เกษตรกรควรปฏิบัติมากคือการลดการใช้ปุ๋ยเคมี หรือลดการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูพริกทอง จะทำให้เห็นประโยชน์ในเบื้องต้นคือ ต้นทุนการผลิตลดลง ไม่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกร เพราะเกษตรกรเป็นคนแรกที่จะได้สัมผัสสารเคมีทุกครั้งในกระบวนการผลิต บุคคลในลำดับต่อมาคือผู้บริโภคซึ่งจะได้รับสารพิษตกค้างในผลผลิต ทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพตามมาเป็นทอดๆ ดังนั้นเพื่อความปลอดภัยจึงควรหันมา ลด ละ เลิก ส่วนกระบวนการผลิตพริกต้องมีการจ้างงานในหลายกิจกรรม เช่น การเก็บพริก การเด็ดขั้วพริก การคัดพริก การบรรจุถุงกิจกรรมทุกอย่างต้องมีการวางแผนล่วงหน้าอย่างรัดกุม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดภายใต้ระบบการผลิตที่สามารถบริหารจัดการได้ดี

ส่วนหนึ่งของงานศึกษาของ Weera Pakuthai (2012: 14) ได้พบว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จของเกษตรกรผู้ปลูกพริกคือ (1) การได้รับข้อมูลชุดความรู้ทางการเกษตรที่ถูกต้อง (2) การจัดการธุรกิจภายในครัวเรือนที่จะต้องมีการเชื่อมโยงกับการรวมกลุ่ม (3) การติดตามความเคลื่อนไหวของราคาสินค้า โดยเฉพาะจากแหล่งผลิตที่ผลผลิตออกสู่ตลาดในแต่ละช่วงเวลาและ (4) การทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น เกษตรจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลและสำนักงานจังหวัดควรมีแผนงานที่จะสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตของเกษตรกร และมีการนำข้อมูลของหน่วยงานมาร่วมวางแผนการผลิตทั้งการตลาดแบบตั้งรับและเชิงรุก ดังนั้นบทความวิจัยนี้ ต้องการนำเสนอการวิเคราะห์ต้นทุน และผลตอบแทนของเกษตรกรผู้ปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือ ภายใต้การบริหารจัดการที่เกษตรกรสามารถทำได้ ว่ามีต้นทุนและผลตอบแทนอย่างไร ในปีปลูก 2557 นอกจากต้นทุนและผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับแล้วประโยชน์เชิงเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นจากการปลูกพริกพื้นเมืองที่สำคัญอะไรบาง เพื่อเน้นย้ำให้

เห็นความสำคัญของพริกพืชเศรษฐกิจทางเลือกของเกษตรกรจังหวัดอุบลราชธานี ว่า นอกจากเป็นฐานรายได้หลัก และความมั่นคงด้านอาหารของประเทศแล้วยังก่อให้เกิด ประโยชน์หลายด้าน ทั้งแหล่งสร้างงาน แหล่งผลิตอาหาร และเชื่อมโยงวิถีชีวิตของสังคม ไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดจากการปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือ จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือ จังหวัดอุบลราชธานี

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาจากกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือ ที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงาน เกษตรจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 2,876 ราย ในปีการผลิต 2557 (เดือนมกราคม – เมษายน) กลุ่มตัวอย่างจำนวน 150 ครัวเรือน แนวคิดที่ใช้ในการศึกษาคือแนวคิดการ วิเคราะห์ต้นทุน ระยะเวลาในการดำเนินงานวิจัย 8 เดือนตั้งแต่ 15 เมษายน 2558-14 ธันวาคม 2558

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 มีสาระสำคัญในการประเมินความเสี่ยงของประเทศไทยคือ การบริหารของภาครัฐอ่อนแอไม่สามารถขับเคลื่อนการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับประชาชนมีช่องว่างมากขึ้น นอกจากนี้โครงสร้างทางเศรษฐกิจไม่สามารถรองรับการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะเศรษฐกิจในประเทศยังมีความเหลื่อมล้ำ ประชาชนระดับฐานราก ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตรมีรายได้น้อยเมื่อเทียบกับนอกภาคเกษตร ประสบความยากจน และมีปัญหาหนี้สินเป็นปัจจัยบั่นทอนความเข้มแข็งของเศรษฐกิจไทย อีกทั้งค่านิยมที่ตึงามเสื่อมถอย การดำเนินชีวิตประจำวันเปลี่ยนแปลงมุ่งหารายได้เพื่อสนองความต้องการบริโภค การช่วยเหลือเกื้อกูลกันลดลง การมีน้ำใจลดน้อยลงขาดความสามัคคี ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมของประเทศมีแนวโน้มเสื่อม กระทบต่อฐานการผลิตภาคเกษตร ความมั่นคงด้านอาหาร พลังงาน คุณภาพชีวิตของประชาชน โดยตรง (Office of the National Economics and Social Development Board, 2012: 5)

ในขณะที่ประเทศกำลังประสบความเสียหายหลายอย่าง ที่ระบุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การสร้างภูมิคุ้มกันของประเทศจึงเป็นหน้าที่ของพลเมืองและภาคส่วนต่างๆ ที่ต้องร่วมมือกัน ดังนั้นหากมองไปที่ภาคส่วนเกษตรกรรมที่เป็นแหล่งสร้างความมั่นคงด้านอาหาร การสนับสนุนวิธีการให้เกษตรกรมีรายได้จากการเกษตร รู้จักบริหารจัดการด้านการเกษตรโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีวิธีการลดต้นทุนการผลิตโดยใช้ปัจจัยการผลิตและการรักษาทรัพยากรที่เป็นฐานทางการผลิตให้ถูกหลักวิชาการ จึงเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้ประเทศในระดับฐานราก ดังนั้นทิศทางการศึกษาในงานวิจัยนี้ มีความสอดคล้องในการลดผลกระทบความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อภาคการเกษตรรวมทั้งการบริหารจัดการต้นทุนการผลิตของพริก ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจในการสร้างความมั่นคงด้านอาหารและรายได้ของเกษตรกรในระดับฐานราก

2. พริก พืชทางเลือกเศรษฐกิจของท้องถิ่นที่ช่วยสร้างงานสร้างรายได้ในแต่ละภูมิภาค พืชทางเลือกเศรษฐกิจ มีความสำคัญกับเกษตรกรเป็นอย่างมาก เพราะช่วยสร้างงานสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรในขณะที่เกษตรกรมีทางเลือกในการประกอบอาชีพไม่มากนัก เนื่องจากมีทุนจำกัดทั้งทุนมนุษย์ซึ่งเป็นความรู้ความสามารถ ทุนทางสังคมคือการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคมเกษตรกรรม ทุนสิ่งแวดล้อมคือการรู้จักตระหนักรู้ในการวางแผนทรัพยากรสิ่งแวดล้อม การผลิตที่ไม่ส่งผลเสียต่อสภาวะแวดล้อม และทุนทางกายภาพที่หมายถึงเงินทุนและปัจจัยการผลิตอื่นๆ แต่เกษตรกรฐานรากเหล่านั้นมีความสำคัญกับระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่เป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ และสินค้าเกษตรรายใหญ่ไม่เป็นรองประเทศอื่นๆ การที่ได้รับการขนานนามว่าเป็นครัวของโลก เพราะการมีวัตถุดิบที่เพียงพอและมีคุณภาพดีที่จะผลิตอาหารหล่อเลี้ยงประชากรโลกที่มาจากการเกษตรกรรมที่เป็นแหล่งผลิตปฐมภูมิรองรับกลายเป็นทุนที่สร้างความได้เปรียบให้กับประเทศ

ในแต่ละภูมิภาคอาชีพหลักส่วนใหญ่ของประชากรของประเทศไทย คือการทำเกษตร โดยเฉพาะการปลูกข้าว ซึ่งในปัจจุบันการปลูกข้าวอย่างเดียวไม่เพียงพอในวิถีการดำรงชีวิตของเกษตรกร เกษตรกรต้องมีพืชทางเลือกอื่นซึ่งเป็นอาชีพรองหรือเสริมจากการปลูกข้าว ในกรณีของจังหวัดอุบลราชธานี มีพืชเศรษฐกิจที่เหมาะสมกับพื้นที่มีหลายชนิดได้แก่ ข้าวโพด มันสำปะหลัง ปอแก้ว ฝ้าย หอมแดง ยางพารา และพริก ซึ่งในงานวิจัยนี้จะเน้นพืชเศรษฐกิจซึ่งเป็นพริกพื้นเมืองหัวเรือและเป็นพริกพันธุ์พื้นเมืองของจังหวัดอุบลราชธานี ที่เป็นที่นิยมในการปลูกหลายอำเภอเพราะมีคุณสมบัติโดดเด่นอันเป็นเอกลักษณ์ที่เป็นสัญลักษณ์ของแหล่งผลิต และการผลิตพริกหัวเรือนี้มีส่วนช่วยให้ประเทศมีวัตถุดิบในการป้อนโรงงาน และส่งออกในรูปแบบผลิตภัณฑ์อื่นๆ ที่มาจากพริก นำเงินตราเข้าประเทศช่วยให้เกษตรกรมีรายได้ในการทำไร่ให้เกษตรกร

ผู้ปลูกพริกพึ่งพาตนเองได้ในระดับหนึ่ง ไม่ต้องรอคอยความช่วยเหลือจากรัฐเพียงอย่างเดียวเพราะหากเกษตรกรมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น หมายความว่าในอนาคตเกษตรกรจะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น มาจากการบริหารจัดการด้านต้นทุน และปัจจัยการผลิตหากสามารถลดต้นทุนได้และคงไว้ซึ่งคุณภาพอย่างเป็นเอกลักษณ์ จะทำให้พืชเศรษฐกิจคงอยู่กับชุมชนในการสร้างรายได้ อย่างยาวนาน

3. การวิเคราะห์ต้นทุน ต้นทุนการผลิตของเกษตรกรเป็นองค์ประกอบสำคัญ หากสามารถบริหารจัดการรายได้และรายจ่ายอย่างดี ย่อมหมายถึงการมีกำไรที่พอประมาณ เพื่อนำไปบริหารจัดการและเป็นรายได้เสริมในครัวเรือนปริมาณหรือคุณภาพของการปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือจะต้องเป็นไปในทิศทางที่สัมพันธ์กัน เพื่อให้เกิดผลตอบแทนที่คุ้มค่าคือปริมาณการผลิตที่เกิดจากการวางแผนการผลิตที่เพิ่มขึ้น คุณภาพก็ต้องเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นการศึกษาต้นทุนการผลิตที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะ การวิเคราะห์ต้นทุนทางด้านเศรษฐศาสตร์ซึ่งแตกต่างจากต้นทุนทางด้านบัญชี เพราะต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์จะประกอบด้วยต้นทุนคงที่ คือต้นทุนที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณการผลิตช่วงเวลาหนึ่งๆ แต่ต้นทุนต่อหน่วยจะลดลงเมื่อปริมาณการผลิตมากขึ้น ส่วนต้นทุนผันแปร เป็นต้นทุนที่เปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณการผลิต ซึ่งประกอบด้วยต้นทุนผันแปรโดยตรงกับโดยอ้อม และต้นทุนค่าเสียโอกาส ต้นทุนผันแปร โดยตรงจะเป็นความสัมพันธ์กันโดยตรงระหว่างต้นทุนวัตถุดิบและค่าแรงกับปริมาณการผลิตเมื่อปริมาณการผลิตเพิ่มสูงขึ้น ต้นทุนวัตถุดิบและค่าแรงก็จะเพิ่มในทิศทางเดียวกัน และเมื่อปริมาณการผลิตลดลงต้นทุนวัตถุดิบและค่าแรงก็จะลดลงด้วย ส่วนต้นทุนผันแปรโดยอ้อม ก็จะแปรตามปริมาณการผลิตถึงแม้ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการผลิตจะไม่ชัดเจนเช่น ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์ ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้าที่ใช้ในการผลิต ส่วนต้นทุนค่าเสียโอกาสคือประโยชน์ที่จะได้จากการนำทรัพย์สินไปลงทุนอีกทางหนึ่ง

การวิเคราะห์ต้นทุนรวม (total costs: TC) เป็นต้นทุนที่ประกอบไปด้วย ต้นทุนคงที่รวม (total fixed cost: TFC) และต้นทุนผันแปรรวม (total variable cost: TVC)

$$TC = TVC + TFC$$

โดยที่ TC = ต้นทุนรวม (Total costs)

TVC = ต้นทุนผันแปรรวม (total variable cost)

TFC = ต้นทุนคงที่รวม (total fixed cost)

โครงสร้างต้นทุนการปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือ ประกอบด้วยต้นทุนผันแปรคือ ต้นทุนที่เกษตรกรผู้ปลูกพริกหัวเรือ ต้องจ่ายตามปริมาณของผลผลิตที่เปลี่ยนแปลงไป และต้นทุนคงที่ คือ ต้นทุนการผลิตที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณผลผลิตในรอบระยะเวลาหนึ่งๆ หรือไม่สามารถเพิ่มหรือลดได้ภายในรอบระยะเวลาการผลิต ส่วนการประเมินมูลค่าต้นทุนคำนวณมูลค่าปัจจัยการผลิตที่เกษตรกรผู้ปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือ จ่ายเป็นเงินสดและไม่ได้จ่ายเป็นเงินสด

วิธีการวิเคราะห์จุดคุ้มทุนของการปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือ ประกอบด้วย การวิเคราะห์ผลผลิตที่จุดคุ้มทุนและการวิเคราะห์ราคาจุดคุ้มทุนโดยจุดคุ้มทุนในที่นี้คือจุดที่รายได้ทั้งหมดเท่ากับต้นทุนทั้งหมด

จุดคุ้มทุน ณ ระดับผลผลิตคุ้มทุนเฉลี่ยต่อไร่ คำนวณจาก

$$\frac{\text{ต้นทุนทั้งหมด (บาทต่อไร่)}}{\text{ราคาขาย (บาทต่อกิโลกรัม)}}$$

จุดคุ้มทุน ณ ระดับราคาคุ้มทุน คำนวณจาก

$$\frac{\text{ต้นทุนทั้งหมด (บาทต่อไร่)}}{\text{ผลผลิต (กิโลกรัมต่อไร่)}}$$

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือ ที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 2,876 ครัวเรือนรอบปีปลูก 2557 (Ubon Ratchathani Provincial Agriculture, 2014: 1)

2. กลุ่มตัวอย่าง เกษตรกรผู้ปลูกพริกหัวเรือจังหวัดอุบลราชธานี กำหนดขนาดตัวอย่างจากตารางของ Krejcie and Morgan (1970: 607) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.5 ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 150 ครัวเรือน สุ่มตัวอย่างโดยอาศัยความน่าจะเป็น โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ซึ่งสร้างตามขอบเขตและกรอบแนวคิดของการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ตอน ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้ปลูกพริกหัวเรือ เป็นแบบเลือกตอบ ตอนที่ 2 ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจและสังคม การพัฒนาและร่วมเป็นเครือข่าย เป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ตอนที่ 3 เป็นข้อมูลสอบถามต้นทุนในการผลิต และค่าใช้จ่ายในการดำเนินการผลิตและ

การตลาด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลเก็บจากแหล่งข้อมูล 2 แหล่งได้แก่ แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ด้วยการลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากเกษตรกรผู้ปลูกพริก โดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 150 ชุด เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จแล้วดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามเพื่อเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูล ส่วนแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจากเอกสารทางวิชาการ เอกสารเผยแพร่ และผลการศึกษาของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ข้อมูลเชิงพื้นที่ปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือจังหวัดอุบลราชธานี สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือ

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของประชากร ใช้วิธีการประมวลผลทางหลักสถิติเชิงพรรณนาด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ โดยการหาค่าความถี่และค่าร้อยละนำเสนอข้อมูลในลักษณะบรรยายผล

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจและสังคม การพัฒนาและร่วมเป็นเครือข่ายเป็นรายการที่ให้เกษตรกรแสดงความคิดเห็นเลือกเป็น 5 ระดับได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุดด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางและบรรยายผล

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนด้านเศรษฐศาสตร์ รวมทั้งการวิเคราะห์จุดคุ้มทุนของพริกพื้นเมืองหัวเรือ นำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางและบรรยายผล

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้ปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือ ส่วนใหญ่พบว่า เป็นเพศชาย ร้อยละ 62.70 รองลงมาเป็นเพศหญิงร้อยละ 37.30 อายุ ≤ 50 ปี ร้อยละ 66.00 รองลงมา 51 ปีขึ้นไปร้อยละ 34.00 ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 50.85 รองลงมามัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 34.75 สมาชิกในครอบครัวระหว่าง 4-5 คนร้อยละ 68.00 รองลงมา ≤ 3 คนร้อยละ 14.67

2. ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจและสังคม การปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือ ช่วยทำให้เกิดประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจและสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($X\bar{\square} = 3.75$) โดยมีค่าเฉลี่ยประโยชน์ในด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้แก่ มีการจ้างงานในชุมชน ($= 4.19$) สภาพเศรษฐกิจของชุมชน ความเป็นอยู่ดีขึ้น ($X\bar{\square} = 4.06$) เกษตรกรผู้ปลูกพริกมองเห็นผลประโยชน์ร่วมกัน ทั้งตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงินเช่นความสุข ความพึงพอใจในอาชีพ

($\bar{x} = 3.75$) ส่วนมีการพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันหรือมีกิจกรรมประชุมร่วมกัน ($\bar{x} = 3.23$) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ดังภาพที่ 1 และตารางที่ 1 ซึ่งผลการวิเคราะห์ที่สำคัญนี้ ผู้เขียนจะได้อภิปรายในหัวข้ออภิปรายผลต่อไป

ภาพที่ 1 แปลงปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือ

ตารางที่ 1 ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจและสังคมจากความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือ ปีการผลิต 2557 จังหวัดอุบลราชธานี

ประโยชน์ที่เกิดขึ้น	$\bar{x}$	SD	ระดับ
1. การจ้างงานในชุมชน	4.19	0.57	มาก
2. สภาพเศรษฐกิจของชุมชน ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น	4.06	0.63	มาก
3. มีการเสริมสร้างซึ่งกันและกันนำจุดแข็งของฝ่ายหนึ่งไปช่วยแก้ไขจุดอ่อนของอีกฝ่ายหนึ่ง	3.84	0.62	มาก
4. ความสัมพันธ์ในชุมชนมากขึ้น เช่น เกษตรกรนัดคุยกันมากขึ้น ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมลงมือ	3.73	0.71	มาก
5. เกิดกิจกรรมทางสังคม เช่น งานบุญ เกิดกองทุนชุมชน	3.45	0.76	ปานกลาง
6. เกษตรกรผู้ปลูกพริกมองเห็นผลประโยชน์ร่วมกันทั้งตัวเงินและไม่ใช่ว่าตัวเงิน เช่นความสุข ความพึงพอใจในอาชีพ	3.92	0.51	มาก
7. มองเห็นจุดมุ่งหมายในอาชีพปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือในอนาคตร่วมกัน	3.57	0.71	มาก
8. มีการแก้ไขปัญหาร่วมกันในด้านการผลิตและการตลาด	3.75	0.66	มาก
9. มีการพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันหรือมีกิจกรรมประชุมร่วมกัน	3.23	0.74	ปานกลาง
ภาพรวม	3.75	0.66	มาก

หมายเหตุ: ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 = มากที่สุด 3.51-4.50 = มาก 2.51-3.50 = ปานกลาง 1.51-2.50 = น้อย และ 1.00-1.50 = น้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2541 : 99-100)

3. ต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือ

3.1 การประเมินมูลค่าต้นทุน ในการศึกษาค้างนี้ ประเมินมูลค่าต้นทุน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 150 ราย ในการคำนวณมูลค่าปัจจัยการผลิตที่เกษตรกรผู้ปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือจ่ายเป็นเงินสดและไม่ได้จ่ายเป็นเงินสด ดังนี้

1) ค่าดอกเบี๋ยเงินกู้ คิดจากจำนวนเงินกู้และอัตราดอกเบี้ยที่เกษตรกรผู้ปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือจ่ายจริง ให้กับแหล่งเงินกู้ต่างๆ

2) ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนในการซื้อเครื่องจักรอุปกรณ์ คิดเป็น ร้อยละ 2.5 ต่อปีของมูลค่าซื้อเท่ากับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร

3) ค่าแรงงานในครัวเรือน ประเมินจากอัตราค่าจ้างแรงงานในพื้นที่ตามที่กฎหมายกำหนด คือ 300 บาทต่อคนต่อวัน

4) ค่าเช่าที่ดิน ถ้าที่ดินเช่าคิดตามราคาเช่าที่จ่ายจริง ส่วนที่ดินของเกษตรกรเองประเมิน จากอัตราค่าเช่าในท้องถิ่น คือไร่ละ 500 บาทต่อไร่ต่อปี

5) ค่าดอกเบี๋ยเงินลงทุน ในกรณีเกษตรกรผู้ปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือใช้เงินของตนเองซื้อวัสดุการเกษตร คิดร้อยละ 3 (เท่ากับอัตราเงินฝากธนาคาร)

6) ค่าปัจจัยการผลิตที่เกษตรกรซื้อ เช่น เมล็ดพันธุ์ ปุ๋ยเคมี ค่าสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและอื่นๆ คิดจากจำนวนที่ใช้และราคาที่เกษตรกรผู้ปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือได้จ่ายจริง

3.2 ผลการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือ

ต้นทุนและผลตอบแทนในการปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือจะวิเคราะห์จากการปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือของเกษตรกรในปีการผลิต 2557 (เดือนมกราคม-เมษายน) เกณฑ์ที่ใช้วัดผลตอบแทนจากการผลิต ในการวิจัยนี้ ใช้ผลผลิตต่อไร่ ราคาต่อกิโลกรัม รายได้ต่อไร่ กำไรสุทธิต่อไร่ รายได้เหนือต้นทุนผันแปรเงินสดต่อไร่ และกำไรสุทธิเงินสดต่อไร่ ผลวิเคราะห์พบว่า เกษตรกรมีรายได้จากการปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือทั้งหมดจำนวน 47,811.53 บาทต่อไร่ หรือ 49.13 บาทต่อกิโลกรัม เมื่อหักต้นทุนการผลิตทั้งหมด จำนวน 29,509.29 บาทต่อไร่ ทำให้เหลือกำไรสุทธิจำนวน 18,304.70 บาทต่อไร่หรือ 18.81 บาทต่อกิโลกรัม และเมื่อหักด้วยต้นทุนทั้งหมดที่เป็นเงินสด จะได้รายได้สุทธิเหนือต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสดจำนวน 28,220.80 บาทต่อไร่ หรือ 28.97 บาทต่อกิโลกรัม ดังตารางที่ 2 และ 3

ตารางที่ 2 ต้นทุนและผลตอบแทนในการปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือ ปีการผลิต 2557 จังหวัดอุบลราชธานี

หน่วย : (บาท/ไร่)

รายการ	ต้นทุนการผลิต		รวม	ร้อยละ
	เงินสด	ไม่เป็นเงินสด		
1. ต้นทุนผันแปร	19,619.19	4,890.80	24,509.99	83.05
1.1 ค่าแรงงานและเครื่องจักร	10,863.82	4,890.8	15,754.62	53.38
การเตรียมดินและแปลงปลูก	254.5	394.3	648.8	2.20
การปลูกลงแปลง	623.31	617.93	1,241.24	4.21
การใส่ปุ๋ยและรดน้ำ	36.92	429.85	466.77	1.57
การพ่นสารเคมีควบคุมวัชพืช	105.8	109.49	215.29	0.73
การพ่นสารเคมีกำจัดโรคพืช	219.94	159.7	379.64	1.29
การเก็บผลผลิต บรรจุขนส่ง	9,623.35	3,179.53	12,802.88	43.39
1.2 ค่าวัสดุเกษตร	6,168.45	0	6,168.45	20.90
เมล็ดพันธุ์	1,218.88	0	1,218.57	4.13
ปุ๋ยเคมี	2,196.88	0	2,196.88	7.44
ปุ๋ยคอก	2,117.16	0	2,117.16	7.17
สารเคมีกำจัดโรคพืช	170.84	0	170.84	0.58
สารเคมีควบคุมวัชพืช	113.72	0	113.72	0.39
น้ำมันเชื้อเพลิงและน้ำมันหล่อลื่น	351.28	0	351.28	1.19
1.3 ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	2,586.92	0	2,586.92	8.77
2. ต้นทุนคงที่	1,185.00	3,814.35	4,999.35	16.95
ค่าเช่าที่ดิน/ค่าเสียโอกาสของการใช้ที่ดิน	1,185.00	0.00	1,185.00	4.02
ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์การเกษตร	0	2,421.29	2,421.29	8.21
ค่าเสียโอกาสเงินลงทุนซื้ออุปกรณ์การเกษตร	0	1,393.06	1393.06	4.72
3. ต้นทุนรวมต่อไร่	20,804.19	8,705.10	29,509.29	100.00
4. ต้นทุนรวมต่อกิโลกรัม	21.38	8.95	30.32	

ตารางที่ 3 ผลตอบแทนการปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือ ปีการผลิต 2557 จังหวัด
อุบลราชธานี

หน่วย : (บาท/ไร่)

รายการ	ผลตอบแทนจากการผลิต
1. ผลผลิต (กิโลกรัมต่อไร่)	937.14
2. ราคาเฉลี่ย (บาทต่อกิโลกรัม)	49.13
3. รายได้ทั้งหมด (บาทต่อไร่)	47,811.53
4. ต้นทุนผันแปรต่อกิโลกรัม (บาทต่อกิโลกรัม)	26.40
5. กำไรสุทธิ (บาทต่อไร่)	18,302.24
6. กำไรสุทธิ (บาทต่อกิโลกรัม)	18.81
7. รายได้สุทธิเหนือต้นทุนผันแปรเงินสด (บาทต่อไร่)	28,192.34
8. รายได้สุทธิเหนือต้นทุนผันแปรเงินสด (บาทต่อกิโลกรัม)	28.97

หมายเหตุ : พื้นที่ปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือ เฉลี่ย 2.37 ไร่ต่อครัวเรือน

3.3 การวิเคราะห์จุดคุ้มทุน

การวิเคราะห์จุดคุ้มทุนจะช่วยให้เกษตรกรตัดสินใจวางแผนการผลิต การใช้ปัจจัยในการผลิตได้ และราคาในตลาดได้ในระดับหนึ่ง การวิเคราะห์จุดคุ้มทุนของการปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือ จึงประกอบด้วยการวิเคราะห์ผลผลิตที่จุดคุ้มทุน และการวิเคราะห์ราคาที่จุดคุ้มทุน โดยจุดคุ้มทุนในที่นี้คือจุดที่รายได้ทั้งหมดเท่ากับต้นทุนทั้งหมด

1) จุดคุ้มทุน ณ ระดับผลผลิตคุ้มทุนเฉลี่ยต่อไร่ คำนวณจาก

$$\frac{\text{ต้นทุนทั้งหมด (บาทต่อไร่)}}{\text{ราคาขาย (บาทต่อกิโลกรัม)}}$$

$$\frac{25,509.29}{49.13}$$

ระดับผลผลิตคุ้มทุน = 600.60 กิโลกรัมต่อไร่

2) ระดับราคาคู่ทุน คำนวณจาก

$$\frac{\text{ต้นทุนทั้งหมด (บาทต่อไร่)}}{\text{ผลผลิต (กิโลกรัมต่อไร่)}}$$

$$\frac{29,509.29}{973.14}$$

ระดับราคาคู่ทุน = 30.30 บาทต่อกิโลกรัม

ผลผลิตที่จุดคุ้มทุนของพริกพื้นเมืองหัวเรืออยู่ที่ 30.00 บาทต่อกิโลกรัม ที่ระดับผลผลิต 600.60 กิโลกรัมต่อไร่ ทั้งนี้รายรับทั้งหมดเท่ากับต้นทุนทั้งหมด แต่ถ้าครัวเรือนได้ผลผลิตต่ำกว่าระดับดังกล่าวแล้วครัวเรือนจะขาดทุนหรือมีกำไรสุทธิต่ำกว่า 0 พบว่ามีครัวเรือน จำนวน 150 ครัวเรือน คิดเป็น ร้อยละ 100.00 ที่สามารถผลิตได้มากกว่าเท่ากับผลผลิตคุ้มทุน สำหรับกรณีพิจารณาราคาที่จุดคุ้มทุน เมื่อครัวเรือนสามารถปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือได้ 600.60 กิโลกรัมต่อไร่ ครัวเรือนจะขายพริกพื้นเมืองหัวเรือได้ในราคา 29,486.10 บาทต่อไร่หรือราคา 30.30 บาทต่อกิโลกรัม รายรับจากการขายผลผลิตทั้งหมดจะเท่ากับต้นทุนทั้งหมด และถ้าครัวเรือนขายพริกพื้นเมืองหัวเรือได้ต่ำกว่าราคาดังกล่าว การปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือจะขาดทุน พบว่ามีครัวเรือน จำนวน 0.00 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 0.00 ที่สามารถผลิตได้น้อยกว่าเท่ากับผลผลิตคุ้มทุน

อภิปรายผลการศึกษา

1. เกษตรกรเห็นว่าการปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือก่อให้เกิดการจ้างงานในชุมชน ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น เนื่องจากขั้นตอนการปลูกพริกจนกระทั่งการเก็บเกี่ยว ต้องจ้างแรงงาน หากแรงงานในครัวเรือนไม่เพียงพอ ครัวเรือนจะต้องจ้างแรงงานที่มีอยู่ในชุมชน หรือชุมชนใกล้เคียงเกือบทุกขั้นตอนการผลิต อีกทั้งทำให้แรงงานรับจ้างมีรายได้จากการรับจ้าง ที่นอกจากงานประจำอีกแหล่งหนึ่ง ส่วนการพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันหรือมีกิจกรรมประชุมร่วมกันระหว่างเกษตรกรนั้นอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิตของเกษตรกรที่ต่างคนต่างมุ่งหารายได้เพื่อสนองตอบความต้องการในสินค้าและบริการ สำหรับการดำรงชีวิตที่เพิ่มมากขึ้น การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันจึงลดลงการช่วยเหลือเกื้อกูลกันก็เริ่มลดลง ต่างคนต่างเร่งรีบรับจ้างทำงานจนทำให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันลดลงไป

2. ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นมากที่สุดในการปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือคือเกษตรกรมีกำไรสุทธิ 18,302.24 บาทต่อไร่ ในรอบ 4 เดือนของปีผลิต 2557 อีกทั้งมีการจ้างงานในชุมชน ทั้งนี้เพราะกว่าจะเป็นพริกที่พร้อมรับประทาน มีขั้นตอนการผลิตหลายขั้นตอนเช่น การเตรียมพื้นที่ปลูก การเตรียมต้นกล้า การย้ายกล้างแปลงปลูก การกำจัดวัชพืช และการเก็บเกี่ยว ซึ่งขั้นตอนเหล่านี้ ต้องใช้การบริหารจัดการโดยการจ้างแรงงานในชุมชน เป็นส่วนใหญ่เนื่องจากแรงงานในครัวเรือนลดลง กระบวนการผลิตทั้งหมดนำมาซึ่งการจ้างแรงงานในพื้นที่ นอกจากนี้ยังทำให้สภาพเศรษฐกิจของชุมชน ความเป็นอยู่ดีขึ้น จากการจ้างแรงงานในชุมชนเป็นหลักทำให้ชุมชน

มีงานทำ มีรายได้ แรงงานนำเงินค่าจ้างไปหมุนเวียนในกิจกรรมการบริโภคในครัวเรือน ส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจชุมชนความเป็นอยู่ดีขึ้น จากการรับจ้างในกิจกรรมการปลูกพริก อย่างไรก็ตามผลจากการจ้างแรงงานเป็นหลัก อาจทำให้กิจกรรมการลงแขกลดน้อยไปจากชุมชนซึ่งเป็นกิจกรรมที่สร้างความสามัคคีในวิถีชีวิตชุมชนไทย

3. เกษตรกรที่มีความรู้และความชำนาญในกระบวนการปลูก จะช่วยลดความเสี่ยงและสามารถลดต้นทุนที่เกิดขึ้นจากกระบวนการปลูกพริกได้ โดยเฉพาะการบริหารจัดการด้านแรงงานที่ขาดแคลน ปัจจัยในการผลิตที่มีแนวโน้มสูงขึ้น โดยหันมาใช้ปุ๋ยคอก และปุ๋ยอินทรีย์ที่ได้ในท้องถิ่นจากครัวเรือนของเกษตรกรเอง การเข้าถึงแหล่งความรู้และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับระบบการผลิตจากแหล่งข้อมูลสำคัญอย่างสำนักงานเกษตรอำเภอและจังหวัด การได้รับข้อมูลข่าวสาร สถานการณ์ทางการตลาด การวางแผนการผลิตจากผู้ประกอบการที่มารับซื้อผลผลิตที่สวน เกิดเป็นเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการระหว่างเกษตรกรด้วยกันเอง สิ่งเหล่านี้จะกลายเป็ต้นทุนทางสังคมที่นับวันจะสูงขึ้นของเกษตรกร โดยเฉพาะเมื่อเกษตรกรรู้สึกว่ามีคามพึงพอใจในอาชีพ ที่มีเป้าหมายร่วมกันในระบบการผลิตและการตลาด ก็จะนำมาซึ่งความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ส่งผลให้เกิดเป็นอาชีพที่ยั่งยืนในการสร้างรายได้ร่วมกับการปลูกข้าวในพื้นที่ต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

การปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือ ก่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจที่ช่วยให้เกิดการจ้างงานในชุมชนมากขึ้น ทำให้ชุมชนมีรายได้ สภาพเศรษฐกิจของชุมชน และความเป็นอยู่ดีขึ้น ส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมกับเกษตรกร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น เกษตรจังหวัดซึ่งเป็นหน่วยงานสนับสนุนภารกิจทางด้านการเกษตร ควรสนับสนุนให้เกษตรกรมีการจัดการปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือด้วยการรักษามาตรฐานการผลิตแต่คงคุณภาพไว้ด้วยการผลิตตามแนวทางมาตรฐานการปลูกแบบปลอดภัยของกรมวิชาการเกษตร เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่เรียกร้องมาตรฐานของอาหารและสิ่งปรุงแต่งอาหาร ให้มีความปลอดภัยในปัจจุบัน ตั้งแต่แหล่งผลิตต้นน้ำจนถึงผู้บริโภคขั้นสุดท้าย โดยเฉพาะ ความโดดเด่นของพริกพื้นเมืองหัวเรือที่มีรสชาติเผ็ดอยู่แล้วหากระบบมาตรฐานการปลูกได้รับการรับรองแนวทางการปลูกแบบปลอดภัย จะทำให้พริกพื้นเมืองหัวเรือมีคุณค่าเพิ่ม ส่งผลต่อความมั่นคงในอาชีพในระยะยาวของเกษตรกรต่อไป นอกจากนี้เกษตรจังหวัดหรือหน่วยงานสนับสนุนภาครัฐควรส่งเสริมพริกพื้นเมืองหัวเรือให้เป็นพืชผลทางการเกษตรคู่กับงานประเพณีของจังหวัดเช่น งานประเพณีแห่เทียนพรรษา เพื่อสร้างจุดขายอย่างมีเอกลักษณ์ นอกจากนี้ในระดับท้องถิ่นอย่างองค์การบริหารส่วนตำบลหัวเรือ ควรส่งเสริมให้เกษตรกรมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกัน

และกันหรือมีกิจกรรมประชุมร่วมกันในกลุ่มเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรมีแนวทางและเป้าหมายร่วมกันจะช่วยให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจและเกิดเป็นทุนทางสังคมในระยะยาว

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณฝ่ายเกษตร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สกว. ที่สนับสนุนทุนวิจัยทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และขอขอบคุณศาสตราจารย์ (เกียรติคุณ) ดร.อารี วิบูลย์พงศ์ ที่ปรึกษาโครงการวิจัยที่ได้เอาใจใส่อย่างใกล้ชิด ตลอดจนเกษตรกรผู้ปลูกพริกพื้นเมืองหัวเรือที่ได้ให้ความร่วมมือและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับโครงการ

๒๒๒๒ ๒๒ ๒๒๒๒

References

- Nimnaul, P., Entrepreneur. Interview, August 14, 2015
- Pakuthai, W. et al. (2012). **The Development in the Production of Agricultural Products and Supply Chain Management Pepper, Phrae Province.** Report research The Thailand Research Fund TRF.
- Srisa-ard, B. (1998). **Statistic Methodology for Research** (2nd ed). Bangkok: Suweesan.
- Ubon Ratchathani Provincial Agriculture. (2014). **Information Crops Ubon Ratchathaini Province.** [Online]. Retrieved December 6, 2014 from [https:// ubonratchathani.doae.go.th](https://ubonratchathani.doae.go.th).
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2012). **The National Social and Economic Development Plan No. 11 (2012-2016).** [Online]. Retrieved December 6, 2014 from <http://www.nesdb.go.th/>.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Education and Psychological Measurement**, 30(3): 607-610.

